

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, י"א אב התשפ"ו

חולין פ"ו – כיסוי הדם, בטריפה, בשחיטת קטן, ובשחיטות מרובות

שאלות:

1. יצחק נראה צדיק, אבל קורים לו כל מיני דברים רעים, האם זה אומר שהוא לא צדיק?

פטור מכיסוי הדם

○ ראינו אתמול שני הסברים של רב דימי ורבין איזה הוראה נתן רבי לרבי חייא, איך להיפטר ממצוות כיסוי דם העוף, כדי להשתמש בו, "צא נחור" (הרוג) או "צא טרוף" הטרף את העוף:

■ הגמרא מבררת למה כל אמורא לא אמר כחברו, למרות שהוא סובר שגם האפשרות השניה אפשרית:

• רב דימי מודה שנחירה פוטרת מכסוי, אלא שהוא רצה לחדש שגם "צא טרוף" פוטר, בהתאם לדברי רבי חייא בר אבא שרבי פסק הלכה בכסוי הדם כרבי שמעון ששחיטה לא ראויה לאכילה לא נחשבת שחיטה ופטורה מכסוי.

• וגם רבין מודה ששחיטת טרפה פוטרת מכסוי, אלא שהוא רצה לשלול את הסברה שאין שחיטה לעוף מהתורה, כי אז גם נחירתו הייתה מוגדרת כשחיטה, והיה חייב בכסוי. לכן פסק "צא נחור" כדי להדגיש שנחירה היא מוות ולא שחיטה, ושיש שחיטה לעוף מהתורה שאמרה: וזבחת "כְּאֶשֶׁר צִוִּיתִךְ".

■ הגמרא מקשה: איך נפל עש בפשתן של רבי חייא? הרי רבי בר אבא העיד שמשעלו בני הגולה (רבי חייא ובניו) מבבל לארץ ישראל – פסקו פגעים קשים, רעידות אדמה, רעמים וסופות, ולא החמיץ יינם ולא נפגע פשתנם של בני ארץ ישראל בזכותם!

■ הגמרא מתרצת כדברי רב יהודה בשם רב: שזכותם של הצדיקים מועילה להציל ולפרנס את העולם כולו, אבל לא את עצמם. כמו אצל רבי חנינא בן דוסא – שכל העולם כולו ניזון בזכותו, והוא עצמו הסתפק בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

2. יונתן בן השש, שחט כבשה האם מותר לשחוט את הבן שלה באותו יום?

שחיטת חרש שוטה וקטן

○ המשנה מפרטת את דין שחיטת חרש שוטה וקטן:

■ לעניין כסוי הדם: חרש שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואים ששחטו כראוי שאז שחיטתם כשרה – השוחט או הרואה חייב לכסות את הדם. שחטו בינם לבין עצמם שלא תחת פיקוח – פטורים מלכסות, מפני שסתם שחיטתם פגומה ונחשבת כנבלה.

■ לעניין אותו ואת בנו: אם שחטו את האם ואחרים רואים אותם – אסור לשחוט את הבן אחריהם באותו יום. שחטו בינם לבין עצמם – רבי מאיר מתיר לשחוט את הבן אחריהם בו ביום, וחכמים אוסרים מספק שמא שחטו כראוי. חכמים מודים שאם אדם עבר ושחט את הבן – הוא לא סופג מלקות מחמת הספק.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- הגמרא מקשה למה חכמים לא חולקים על רבי מאיר כבר ברישא של המשנה לחייב לכסות מספק? הגמרא מנסה לתרץ מספר תירוצים ודוחה אותם, ו**משיבה** בסוף, שחכמים אכן חולקים על רבי מאיר לאורך כל המשנה ומחייבים לכסות מספק, אלא שהם המתינו ל**רבי מאיר** עד שיסיים את דבריו ואז חלקו על הכל.
 - הגמרא מבררת את טעמו של רבי מאיר: רבי יעקב אמר בשם רבי יוחנן שרבי מאיר מחייב מלקות על מי שאוכל משחיטתם של חש"ו משום נבלה ודאית. רבי אמי מסביר שזה מפני שרוב שחיטתם של חרש שוטה וקטן היא לא תקינה.
 - הגמרא מקשה למה רבי מאיר זקוק לכלל של רוב מעשים מקולקלים? הרי רבי מאיר חושש למיעוט, ואם נצרף אפילו מיעוט המקרים המקולקלים לחזקת האיסור של הבהמה, שכל עוד היא לא נשחטה כראוי, היא בחזקת איסור אבר מן החי – זה יכריע את רוב המעשים התקינים (כמו בדין של תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו, שרבי מאיר מטהר על ידי צירוף של המיעוט של תינוקות שלא נוגעים בשרצים, לחזקת הטהרה של העיסה).
 - הגמרא מתרצת שחזקה ומיעוט מועילים להקל ולטהר בספק טומאה, אבל לא להקל בספק איסור. לכן, כדי להתיר לשחוט את הבן ולפטור מכסוי הדם – יש צורך ביחד עם חזקת האיסור, ברוב ברור שמעשיהם מקולקלים ואז שחיטתם היא נבלה גמורה.
 - הגמרא אומרת שרבי הורה פעם כרבי מאיר ופעם כחכמים. והגמרא התלבטה מה היה הפסק האחרון והקובע. וגם מביאה מעשה שהשאלה הזו נשאלה בישיבה.
 - בסוף הסוגיא הגמרא מסיקה שהפסק האחרון של רבי הוא כדעת רבי מאיר ששחיטתם בעצמם היא נבלה. הגמרא מסיקה את זה מכך שרבי אלעזר שלח לגולה שרבי הורה כרבי מאיר, ולכן מותר לשחוט את הבן אחריהם בו ביום ופטורים מכסוי הדם.
3. איתי החליט לברך ברכת המזון, ואז התחשק לו שוב לשתות, הוא צריך לברך שהכל?

כיסוי הדם בשחיטות מרובות

- המשנה אומרת שהשוחט מאה חיות במקום אחד, או מאה עופות, או חיה ועוף יחד במקום אחד – מספיק כסוי אחד לכולם, הבריייתא בגמרא מסבירה שהמילים חיה או עוף זה שם כולל להרבה פרטים מאותו מין.
- רבי יהודה חולק במקרה של ערוב חיות ועופות, וסובר שעל כל מין ומין יש לבצע כסוי נפרד, אם שחט חיה – יכסה קודם את דמה, ורק אז ישחט את העוף ויכסה שוב.
- רבי יהודה לומד מהמילה "או" בפסוק: "חיה אִו עוף" – שהיא מחלקת ומחייבת כסוי נפרד לכל מין. והוא לומד מהמילה 'דמו' שנאמרה בלשון יחיד, בפסוק 'וְשָׁפַךְ אֶת דָּמֹו וְכִסָּהוּ בְּעֶפְרִי', שלא חייבים לשחוט גם חיה וגם עוף בשביל להתחייב בכיסוי הדם.
- חכמים לומדים מהפסוק: "כִּי נָפַשׁ כָּל בֶּשָׂר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא" – שהמילה "דמו" מתפרשת גם ברבים ולא דוקא לפרט בודד. ולכן מהמילה "או" הם דורשים לחלק ולחייב כסוי גם למי ששחט רק חיה לבדה או רק עוף לבדו, ולא רק אם הוא שחט גם חיה וגם עוף.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

○ **רבי חנינא אומר** שאפילו **רבי יהודה**, שדורש לשחוט, ואז לכסות, ואז לשחוט את השני, הוא מודה שמברכים ברכה אחת בלבד 'על השחיטה' על כל השחיטות כי הכסוי לא נחשב הפסק לעניין הברכה.

- **רבינא או רב אחא בריה דרבא מקשה** מתלמידי **רב**, **רב ברונא** ו**רב חננאל**: שכשהם ישבו בסעודה ואמרו למשמש שלהם (**רב יבא סבא**) "הב לנו כוס לברך ברכת המזון" – הם אסרו על עצמם את השתייה מיד, ואם רצו לשתות שוב היו צריכים לברך ברכה ראשונה מחדש (מפני שהכרזת הברכה היא הפסק גמור).
אם ככה, למה שהתעסקות בכסוי הדם בין שחיטה לשחיטה לא תיחשב הפסק שמצריך ברכה חדשה על השחיטה השנייה?
- הגמרא **מתרצת**: שקיים הבדל עקרוני בין המקרים: בסעודה לא ניתן לשתות ולברך ברכת המזון בבת אחת ולכן האמירה היא הפסק והסח דעת מוחלט של האכילה.
לעומת זאת, בשחיטה וכסוי הדם – המעשים לא סותרים זה את זה, כי אפשר מבחינה פיזית לשחוט ביד אחת ולכסות את הדם ביד השנייה, ולכן ההתעסקות בכסוי לא גורמת להסחת דעת שמצריכה ברכה חדשה.